

Romanska fólkið meinsøkt

Í Bulgaria, Ungarn, Rumenia og í Slovakia er romanska fólkið valt út at sita ólógliga í varðhaldi, verða pint og illa viðfarið. Uppaftur vanligari eru afturvendandi mistøkini hjá lögregluovastum at verja romanska fólkið fyrri rasistiskum álopum. Í september mánaði 1993 tók rasistiskur ófriður seg upp í bygdini Hadareni. Triggir romanskir menn vórðu dripnir og eldur var settur á meira enn tólv hús av bygðafólkinum, meðan ein lögregluðeild við 45 monnum stóð og hugdi at. Meginparturin av romanunum flýddi. Tvær kvinnur vendu aftur eftir sínum fenaði. Ávegis vórðu tey álopin og sligin av lögregluvirmonnum, sum ávaraði tær um ikki at koma aftur.

Ein onnur bygðarkona, Maria Moldovan, grámi seg um ta ringu viðferð, lögreglumenn høvdu givið soni hennara. Hon var dømd fyrri at órógva almenna friðin. Hon kærði dómin. Í juni 1994 varð hon handtákn og sat í fongsl í tveir dagar.

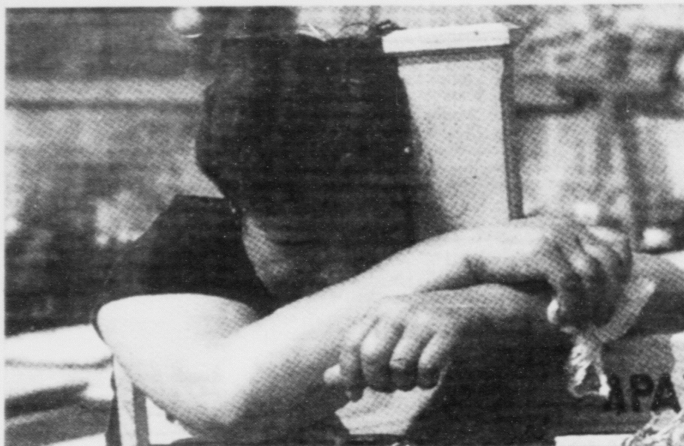
KVINNUR Í VANDA

Einki land í heiminum fer eins væl við sínum konum, sum tað fer við sínum monnum. Kvinnur úr øllum samfelagsløgum, mentanum og rasum kunnu venta, at teirra mannarættindi verða misnýtt. Mannanundur í samfelagnum kann elva til, at kvinnur missa síni mannarættindi. Hetta sæst ofta aftur í teimum nationalu lögum. Um lógin sigur, at kvinnur eru 2. floks borgarar er tað lítið, sum eggjar iðmum at halda fast um síni rættindi ella er møguleikin hjá almenninginum at virða mannarættindini hjá konunum lítil.

Í nógvum londum, har kvinnur verða settar í varðhald, er vandi fyrri, at tær verða neyðtiknar, kynsliga skemdar og fáa aðra ringa viðgerð. Í fleiri londum ger rættarskipanin mismun á konum og monnum, – tær fáa harðari dóm fyrri sama brotsverk, sum menn gera. Summar rættarskipanir hava miskunnarleysar, ómenniskjaligar og manninkandi revsingar fyrri brotsverk, har meginparturin av brotsverkunum verða framd av kvinnum.

Neyðtøka er eitt slag av píning, sum kvinnur um allan heim hava roynt. Neyðtøka, neyðtøkuhóttanir, og kynslig skamferð eru ofta nýtt til tess at fáa fram upplýsingar ella at fáa tær at játta seg sekar, tá tær verða avhoyrðar, ella verða hesir hættir nýttir at háða og ræða kvinnur.

Kvinnur verða eisini neyðtiknar og kynsliga skemdar til tess at revsa heili samfeløg. Tá herurin í Zaire fór undir eitt átak at steðga ólógligari veiðu í Salonga National Park í apríl og mei mánaði 1992

neyðtøku hermenn einar 12 gentur í aldrinum 13 til 15 ár; ein pápi varð noyddur at neyðtøka sína 18 ára gomlu dóttir framman fyrri lóðmum byrsumulom.

Við hvørt verða kvinnur neyðtiknar einans tí, at lög-regluvirmonn og hermenn halda, at tað hava teir rætt til. Onnur av tveimum ungum virkisarbeiðarum, sum var neyðtikin í Eystur Java, Indonesia í januar 1993, segði, at hermennir, sum høvdu neyðtikið seg, høvdu skroggandi sagt: „Ger so væl og klag okkum fyrri leiðaranum. Hann ger als einki. Hetta er okkara rættur!“

Í India eru hundraðtals frágreiðing um lögregluna, sum hevur neyðtikið kvinnur, men tað er langt mullum dómarnar, sum eru sagdir um hesa framferð hjá lög-regluni móti kvinnum, sum sita í varðhaldi. Bert fá mál um neyðtøku av handtákn-um kvinnum koma fyrri ein dómstól. Í 1990 vórðu fimm lögregluvirmonn sagdir fyríbils úr starvi, tí teir eftir øllum at døma høvdu neyðtikið Kankuli Santra, upp í saman, á lögregluðeildini í Singur. Lögreglan segði at byrja við, at Kankuli Santra var sálarliga sjúk. Síðan søgdu teir, at hon var ein „ónd“ koma. Almenn mótmæli noyddu tó myndugleikarnar at reisa sak móti tveimum yvirmonnum. Men sakin var slept, tí

„prógv manglaðu“.

Tá teir, sum handheva lógina, kunnu sleppa undan at verða rættarsøktir fyrri neyðtøku, er tað ein skilling ábending til alt samfelagið, at myndugleikarnir ikki virða hetta brotsverk serliga høgt.

Um allan heim eru kvinnur fyrri mannarnum á øllum rættarstigum. Fá lond kunnu siga, at tey virða grundregluna um, at øll eru líka fyrri lógin.

Í 1990 sendi Irak út eina lögskipan, sum gav monnum rætt at verða dómáttar og bødil, tá ráddi um at beina fyrri skyldkonum „í ærunnar navni“. Lögskipanin var avsögð tveir mánaðir seinni; um hetta bendir á at kvinnurnar í Irak verða betur viðfarnar í dag, er ein onnur søga.

Í nokrum londum hevur lógin serliga ráðar, ómenniskjaligar og manninkandi revsingar fyrri brotsverk, sum serliga verða framd av kvinnum.

Hundraðtals kvinnur í Sudan eru vorðnar bødilsflongdar, tí tær hava brotið klæðnalógina, síðani hermennstjórnin setti í gildi nýggja revsilóg í mars mánaði 1991. Revsilógin lýsir nágreiniliga eina ógrýnnu av lógarbrotum, sum hava bødilsflongju uppiborna; at verða ílatin óðrvísi klæði, sum fella úttanfyrri tann almenna sóman, er vert 40 koyrlabrestir, tí hon gekk í buksum. Hon var flongd beinanvegin. „Áðrenn teir vóru lidnir, rópti eg á Jesus.

Í stundini steðgaði dómáttar bødilinum og segði „gev henni fimm sløg afturat.“ Í Irak eru konur eisini dómáttar, tí tær hava brotið klæðnalógina.

Í Bangladesh er tað misneydnast stjórnin at verja fólkið fyrri islamiskum deyðshóttanum. Bæði útlendskir og ikki stjórnarligir felagsskapir í Bangladesh, hvørs endamál er at venja kvinnurnar at verða sjálvbjargar, eru hóttir ella er eldur settur á skrivstovu teirra. Skrivstovurnar eru eisini bumbaðar. Muslimarnir halda uppat, at hesir felagsskapir styggja kvinnurnar frá sínum „rætta“ sosiala leikluti og muslimska livihátti. Eldur er settur á skúlar og á stovnar, sum hava fráleru í barnaavmarking.

Kvinnur í Bangladesh eru í serligum vanda har, sum bygðaræðin í sínum lagi tulka islamka lóg. Seinastu trý árin hava hesi bygðaræð, sum verða nevnd *salish*, givið boð um at avrætta, pína og at fara illa við kvinnum á annan hátt, hóast ráðini hvorki hava lógarheimild ella eru partur av rættarskipanini.

Í januar mánaði 1993 varð ein kvinna, Noorjahan Begum, steinað av almenninginum í Chatakhara, ið er ein bygd í Sylhet okinum. Ein *salish* hevði gjørt av, at hennara hjúnarlag var ólógligt sambært islamskari lóg (hennara fyrsta hjúnarlag var uppløyst) og hon tí hevði verið ótrúgv. Noorjahan og maður hennara Motaleb vórðu dómð til at verða steinaði til deyðis. Beint eftir dómin varð Noorjahan grivin niður til hon stóð upp undir hendur í moldini, og síðani fór bygðarfólkið at steina eftir henni. Hin doyði fáar tímar seinni. Sagt verður, at Motaleb, maður hennara, slapp við livinum.

Flestu kvinnur, sum liða undir mannarættindabrot-

um, koma frá fátækastu og veikastu samfelagsbólkunum: tær heimleysu, tær innfóddu, kvinnur sum ikki hoyra til bólkin sum fær fyrimunir av sosialum skipanum, t.d. tær kastuleysu í India og aðrir ættarbólkar har, etniskir minnilutar, kvinnur í innflytarasamfelagnum og so kvinnur, sum verða hildnar at verða brotsfólk vegna sín kynsliga atburð.

Tær sum eru figgarliga illa fyrri ella eru settar úttanfyrri vegna teirra mentan og sitt mál, hava ofta ringa atgongd til almennar stovnar, ið kunnu veita teimum hjálp. Ofta verður hetta forða teimum av almennum embætismonnum, ið skulu eittast at verja tær. Ofta, istaðinfyrri verju, verða hesar konur misnýttar.

Ofta verða kvinnur handtáknar, píndar og hildnar gislar og onkuntið enná dripnar, tí skyldfólk ella kenningar eru í politiskum móttøðurørslum ella tí at myndugleikarnir vilja hava eitt orð á tær.

Ein dómstólur í Ekvador Guinea dómði 18 ára gomlu MARIA Teresa Akumbu í fongsl í 12 ár. Hon var ákærð fyrri at hava gjørt móttøðu móti trygdar-deildunum í landinum og at hava hýst fólk, ið vórðu við í hesum atgerðum móti stjórnini. Hetta hendi henni eftir øllum at døma einans tí, at drongur hennara møgulega hevur verið við í einum álopi á heraðarligar barakkir.

Eftir tað, at Maria Teresa Akumbu varð handtákn í 1994, varð hon pínd og fekk einki at eta. Rættargongdin var sera órættvís. Eingi prógv vórðu lögð fram ímóti henni og hon fekk ikki loyvi at svara skuidsetingunum móti sær aftur. Meðan hon situr dómin verður hon noydd at gera húsligt

